

Perceived Changes of Bacho Land Settlement Cooperatives Members towards Co-management Practices in Oil Palm Plantation in Peat Soil Project, Narathiwat Province

Ayut Nissapa¹ Noriaki Iwamoto² Awaie Masae³
and Naoyuki Hara⁴

¹ Ph.D.(Agricultural and Resource Economics), Assistant Professor,
Department of Agriculture and Resource Economics, Faculty of Natural Resources,
Prince of Songkla University

² Ph.D.(Agricultural History), Professor,
Department of Agriculture and Resource Economics, Faculty of Agriculture,
The University of Tokyo

³ Ph.D.(Social Anthropology),
Department of Agricultural Development, Faculty of Natural Resource,
Prince of Songkla University

⁴ Ph.D.(Agricultural History), Associate Professor,
Department of Regional and Social Systems, Faculty of Economics,
Kagawa University

Abstract

Co-management is one of the management strategies in which government, private and local sector share their authority/responsibility to manage the resources for the attainment of a specified goal. This research has taken place in co-management arrangements that were being implemented in the Oil Palm Production in Peat Swamp Soil Project of Bacho Land Settlement Cooperatives (BLSC), Narathiwat Province. The objectives of this research were to identify performance indicators resulting from the co-management arrangements with respect to equity, efficiency and sustainability considerations; to measure

perceived changes of these performance indicators; and to relate some socio-economic and attitudinal variables to the significant performance indicators. Using correlation analysis, it was found that most performance indicators exhibited desirable positive perceived changes as the result of the co-management scheme. These variables are age, household size, years of living in the community, dependence on oil palm as main occupation and income from other sources appeared to have significant correlation coefficients with some of the performance indicators. These variables can be important factors in contributing to the success of the co-management arrangements in the BLSC.

Keywords: co-management, correlation coefficient, efficiency, equity, performance indicators, sustainability

การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมต่อการจัดการร่วมในโครงการปลูกปาล์ม น้ำมันในพื้นที่ดินพรุของสมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

อูทท์ นิสสกา¹ Noriaki Iwamoto² อาแว มะแส³
และ Naoyuki Hara⁴

¹ Ph.D.(Agricultural and Resource Economics), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะทรัพยากรธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² Ph.D.(Agricultural History), Professor,
Department of Agriculture and Resource Economics, Faculty of Agriculture,
The University of Tokyo

³ Ph.D.(Social Anthropology), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁴ Ph.D.(Agricultural History), Associate Professor,
Department of Regional and Social Systems, Faculty of Economics,
Kagawa University

การจัดการร่วมเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการจัดการที่ภาครัฐ เอกชน และประชาชนมีส่วนในการปกครองและรับผิดชอบ
ร่วมกันในการจัดการทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการวิจัยการจัดการร่วมที่เกิด
ขึ้นในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยวของนิคมสหกรณ์บาเจาะ จังหวัดนราธิวาส โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อที่จะทำการแยกแยะดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมของสมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะที่เกิดจากการจัดการร่วมนั้น ๆ โดยพิจารณา
ในประเด็นของความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพและความยั่งยืน นอกจากนี้ยังได้ทำการวัดการเปลี่ยนแปลงของดัชนี
ชี้วัดดังกล่าว เพื่อที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของดัชนีชี้วัดเหล่านี้กับลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม และทัศนคติบาง
ประการของสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน ผลของการวิจัยพบว่าพฤติกรรมของสมาชิกในเกือบทุกดัชนีชี้วัดมีการ
เปลี่ยนแปลงในเชิงบวกที่เป็นผลมาจากการจัดการร่วมนี้ และปัจจัยทางด้านอายุ ขนาดของครัวเรือน ระยะเวลาที่อยู่ใน
ชุมชน ความผูกพันกับอาชีพการปลูกปาล์มน้ำมันและรายได้จากแหล่งอื่น ๆ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับดัชนีชี้วัดเชิง
พฤติกรรมบางประการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากกับความสำเร็จของ
การจัดการร่วมในนิคมสหกรณ์บาเจาะ

คำสำคัญ: การจัดการร่วม, ความเสมอภาค, ความมีประสิทธิภาพ, ความยั่งยืน, ดัชนีชี้วัดพฤติกรรม,
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

บทนำ

การรวมกลุ่มกันเพื่อกระทำกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อมวลสมาชิกนั้นเป็นรากฐานที่สำคัญของระบบประชาธิปไตย การรวมกลุ่มกันในรูปแบบของสหกรณ์ (Cooperatives) นั้นมีหลักการสหกรณ์ (Co-operative Principles) ในอันที่จะชี้แนะให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน และมีการเลือกผู้แทนสมาชิกเพื่อเข้ามาบริหารงานและปกครองตนเอง ตลอดทั้งมีการกระทำที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อสมาชิกแต่ละคน ซึ่งในท้ายสุดแล้วผลประโยชน์ก็จะตกเป็นของสมาชิกทั้งหมดต่อไป หลักการสหกรณ์เหล่านี้อาจจะเป็นรูปแบบที่สำคัญต่อการบริหารงานขององค์กรต่างๆ เพื่อที่จะทำให้การบริหารงานนั้นก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่จะตกเป็นของหมู่สมาชิกอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน (Equitable Distribution) มีประสิทธิภาพสูงสุด (Maximum Efficiency) และครอบคลุมถึงความยั่งยืน (Sustainability)

การสหกรณ์ได้ถือกำเนิดและดำเนินการในประเทศไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2459 และได้ประสบปัญหาต่างๆ มากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความผันผวนทางการเมืองทำให้ต้องล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอด ตลอดทั้งรูปแบบของสหกรณ์ก็มีจำนวนหลากหลายมากจนมีการตรวจตราดูแลไม่ทั่วถึงแต่ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายสหกรณ์ในปี พ.ศ.2511 เพื่อให้มีการควบสหกรณ์ขึ้นมาทำให้สะดวกในการดูแลมากขึ้น (เกรียงศักดิ์ ปัทมเรชา, 2536)

นอกจากนี้ หลักการสหกรณ์ยังเป็นวิธีการรวมกลุ่มที่ได้รับความเชื่อถือและวางเป็นกรอบนโยบายของภาครัฐมาทุกยุคทุกสมัย แม้กระทั่งในภาคเอกชนก็เช่นเดียวกัน การรวมกลุ่มกันด้วยหลักการสหกรณ์หลายประการในรูปแบบของชมรม (Club) สมาคม (Association) และสหพันธ์ (Union, Alliance, Partnership, Federation, Organization, Foundation) ก็ได้มีการกระทำกันอย่างแพร่หลาย การรวมกลุ่มในทางทฤษฎีควรจะเป็นการรวมกลุ่มตามความต้องการของสมาชิกเป็นเบื้องต้น โดยอาจจะมีการรัฐเป็นผู้สนับสนุน แต่อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มของเกษตรกร ชาวประมง ผู้ใช้แรงงาน หรือชาวบ้านที่ไร้ที่ทำกินนั้นมักจะไม่สามารถ

เกิดขึ้นได้ง่ายด้วยตัวเอง ทั้งนี้เพราะขาดปัจจัยที่สำคัญหลายประการ เช่น ความมุ่งมั่น ความรู้และการเงินที่จะก่อให้เกิดการตั้งกลุ่มที่สามารถดำเนินกิจการได้ด้วยตนเอง ฉะนั้นจึงเป็นบทบาทของภาครัฐที่จะมีส่วนอย่างมากในการก่อตั้ง สนับสนุน และช่วยเหลือเพื่อให้การรวมกลุ่มนั้นสามารถดำเนินกิจกรรมของตนเองได้ เพื่อที่จะให้สมาชิกได้รับประโยชน์ร่วมกันอย่างเท่าเทียมกันและยาวนาน อย่างไรก็ตามความช่วยเหลือจากภาครัฐและการช่วยเหลือตนเองของสมาชิกสหกรณ์ จำเป็นที่จะต้องอยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะเพื่อทำที่สุดแล้ว สมาชิกสหกรณ์จะต้องสามารถดำเนินกิจการด้วยตนเองได้จนประสบความสำเร็จ

การที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน แสดงความร่วมมือกันเพื่อการบริหารหรือจัดการองค์กรหรือกลุ่มให้บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น เป็นวิธีการที่เรียกว่า การจัดการร่วม หรือ Co-management ซึ่งหมายถึง การแบ่งสรรความรับผิดชอบ และ/หรือ อำนาจระหว่างภาครัฐกับประชาชนผู้ใช้ทรัพยากรและชุมชนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการและบริหารการใช้ทรัพยากรนั้นๆ (Pomeroy & Williams, 1994; Masae, Nissapa, & Boromthanarat, 1998)

การจัดการร่วมนี้มีระดับความร่วมมือที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับข้อตกลงและการปฏิบัติที่ได้กระทำร่วมกัน การที่จะวัดระดับของความสำเร็จในการจัดการร่วมนั้นจะสามารถวัดได้ในหลายประเด็นซึ่งในที่นี้จะทำการแยกประเด็นออกเป็น 3 ประเด็นใหญ่ๆ คือ ความเสมอภาค (Equity Issue) ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency Issue) และความยั่งยืน (Sustainability Issue) ซึ่งในแต่ละประเด็นนี้จะประกอบไปด้วย ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรม (Performance Indicators) หลายดัชนีชี้วัดที่จะเป็นตัวบ่งบอกถึงความสำเร็จของการจัดการร่วมของภาครัฐที่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่นิคมสหกรณ์บาเจาะ และสมาชิคนิคมสหกรณ์ฯ ที่เข้าร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุที่ทำการการศึกษาในครั้งนี้

พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณกว่า 43,000 ไร่ในนิคมสหกรณ์บาเจาะนั้นเป็นพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยวที่มีน้ำแช่ขังอยู่ (Peat Swamp Land) ที่เกิดจากการทับถม

ของอินทรียวัตถุมาเป็นเวลาช้านาน และในกระบวนการสลายตัวของอินทรียวัตถุเหล่านี้ก่อให้เกิดสภาวะของดินเป็นกรดหรือดินเปรี้ยว ซึ่งพืชที่ขึ้นได้ในพื้นที่ดินพรุจึงเป็นพืชชนิดที่เหมาะสมกับสภาวะดินเปรี้ยว และมีน้ำแช่ขังเท่านั้น เมื่อมีการก่อตั้งนิคมสหกรณ์บาเจาะขึ้นมาและมีการรับสมาชิกเข้ามาทำกิน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพทางการเกษตรที่สามารถใช้ที่ดินพรุเหล่านี้ได้ การทดลองนำพืชเศรษฐกิจชนิดต่างๆ มาปลูกในพื้นที่ดินพรุจึงเกิดขึ้นจากความร่วมมือของหน่วยงานราชการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความช่วยเหลือจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการพระราชดำริ และจากการทดลองพบว่าปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีในพื้นที่ดินพรุ ทางนิคมสหกรณ์บาเจาะจึงได้ริเริ่มให้มีโครงการปลูกปาล์มน้ำมันขึ้นและได้ทำการคัดเลือกราษฎรที่ไร้ที่ทำกินเข้ามาเป็นผู้บุกเบิกในโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 เป็นต้นมา

ด้วยประเด็นที่ได้กล่าวมาแล้วประกอบกับความพยายามของนิคมสหกรณ์บาเจาะและสมาชิกที่จะจัดการให้โครงการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุประสบความสำเร็จก่อให้เกิดการวิจัยเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของสมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ ความมีประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการดำเนินกิจกรรมทางด้านการสหกรณ์โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยดังนี้คือ

- 1) เพื่อแยกแยะดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมของความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการจัดการร่วมของสมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะที่เข้าร่วมโครงการปลูกปาล์มน้ำมันและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง
- 2) เพื่อวัดระดับการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมตามเวลาที่เกี่ยวข้องกับดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมเหล่านี้
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่สำคัญกับลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมและทัศนคติบางประการของสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน

การวิจัยในครั้งนี้มีสมมุติฐานเพื่อทดสอบว่าสมาชิกของนิคมสหกรณ์บาเจาะจะมีการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญในดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมของความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพ และความยั่งยืนที่เกิดจากการจัดการร่วมของสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุ

สำหรับข้อจำกัดของการวิจัยนั้นพบว่า นิคมสหกรณ์บาเจาะนั้นเป็นพื้นที่ในเป้าหมายของหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานที่มีโครงการที่จะเข้ามาพัฒนาและยังมีโครงการความร่วมมือในการพัฒนาการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจจะส่งผลให้สมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะได้รับผลประโยชน์จากโครงการเหล่านี้ ที่จะเหนี่ยวนำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมในทางบวกมากเกินไป

การวิจัยในครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ได้แก่ การวิเคราะห์ผลที่เกิดจากการจัดการร่วมที่จะส่งผลให้สมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะมีการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่ต้องการทั้งทางด้านความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพ และความยั่งยืน และคาดว่าจะมีประโยชน์ต่อนิคมสหกรณ์อื่นๆ สหกรณ์หรือองค์กรต่างๆ ที่จะใช้วิธีการจัดการร่วมเป็นรูปแบบทางเลือกหนึ่งในการสร้างความร่วมมือระหว่างทุกหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อความอยู่ดีกินดีของสมาชิกและสังคมโดยรวม

บททวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ได้มุ่งความสนใจไปยังการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ที่เกิดจากการจัดการร่วม โดยสมาชิกเหล่านี้มีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเฉพาะตัว ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของพื้นที่ที่ทำการวิจัย ประวัติความเป็นมา วิธีการจัดการร่วม และลักษณะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้เป็น (นิคมสหกรณ์บาเจาะ จังหวัดนราธิวาส, 2540)

1. ประวัติ และการดำเนินการของนิคมสหกรณ์บาเจาะ

นิคมสหกรณ์บาเจาะ สังกัดกองสหกรณ์นิคมกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นนิคมสหกรณ์ที่พื้นที่โครงการเดิมเป็นพื้นที่เตรียมการสงวนของกรมป่าไม้ที่มีราษฎรเข้ามาอาศัยทำกินอยู่ใน

เขตพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ และในปี พ.ศ.2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงแปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ พระตำหนักทักษิณราชินีเวสน์ และทรงทราบพระราชกรณียกิจที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ประสบปัญหาหน้าท่วมจึงมีพระราชดำริให้กรมชลประทานระบายน้ำออกเพื่อบรรเทาอุทกภัยและให้ทำการพัฒนาพื้นที่ให้สามารถทำการเกษตรได้ เพื่อจัดสรรให้แก่ราษฎรเข้าทำกินต่อไป โดยนิคมสหกรณ์บาเจาะได้เริ่มดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งนิคมสหกรณ์ฯ พ.ศ.2518 เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2518 มีพื้นที่โครงการทั้งสิ้น 87,419 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ใน 9 ตำบล 4 อำเภอ ในจังหวัดนราธิวาส และจังหวัดปัตตานี (พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดนราธิวาส) ซึ่งนิคมสหกรณ์บาเจาะมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) เพื่อจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรเข้าทำกิน
- 2) เพื่อจัดบริการสาธารณสุขโรคและปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ
- 3) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อยกระดับฐานะและคุณภาพชีวิตของราษฎรให้ดีขึ้น
- 4) เพื่อส่งเสริมให้มีสถาบันสหกรณ์ ซึ่งอำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพของเกษตรกร
- 5) เพื่อกำกับแนะนำและส่งเสริมการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ให้เป็นไปตามหลักและวิธีการ สหกรณ์นิคมสหกรณ์บาเจาะได้ดำเนินการต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เช่น ในที่ดินที่มีผู้ครอบครองก่อนการจัดตั้งนิคมสหกรณ์บาเจานั้นได้ทำการรังวัดที่ดินแล้วเสร็จไปร้อยละ 89 และได้ทำการออกหนังสืออนุญาตให้กับสมาชิกของนิคมสหกรณ์ไปแล้วประมาณ 22,000 ไร่ ส่วนในที่ดินที่ยังไม่มีผู้ครอบครองนั้นก็ได้ทำการวางผังแบ่งแปลงที่ดิน จัดสรรให้สมาชิกลงทำกินและออกหนังสืออนุญาตไปแล้วประมาณร้อยละ 10-40 ได้มีการดำเนินการก่อสร้างปัจจัยพื้นฐานต่างๆ และการพัฒนาพื้นที่ในโครงการเพื่อส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่จำนวน 20,000 ไร่ นอกจากนี้นิคมสหกรณ์บาเจาะยังได้มีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์นิคมบาเจาะจำกัด และให้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2522 โดยมีวงเงินการดำเนินธุรกิจประมาณ 5 ล้านบาทต่อปี จาก

จำนวนสมาชิกทั้งหมด 4,508 คน

นิคมสหกรณ์บาเจาะได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทางการเกษตรให้กับสมาชิกตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นดินพรุประมาณ 43,648 ไร่ ซึ่งในจำนวนนี้ได้กำหนดให้เป็นเขตทำนาและทำการเกษตรผสมผสานจำนวนเนื้อที่ประมาณ 21,748 ไร่ และเป็นพื้นที่เขตส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจำนวนเนื้อที่ประมาณ 21,900 ไร่ ซึ่งจากงานวิจัยที่สนับสนุนโดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง พบว่าปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อการเพาะปลูกในพื้นที่ดินพรุของนิคมสหกรณ์บาเจาะ ดังนั้นทางนิคมสหกรณ์บาเจาะจึงได้ทำการคัดเลือกราษฎรที่ไว้ที่ทำกินหรือมีที่ทำกินน้อยเข้ามาอยู่ในโครงการและเริ่มดำเนินการปลูกปาล์มน้ำมันเป็นการทดลองในปี พ.ศ.2533 จำนวนทั้งหมด 54 ครัวเรือน โดยในช่วงแรกนั้นทางนิคมสหกรณ์บาเจาะได้ให้การสนับสนุนการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันทางด้านพันธุ์ปาล์มน้ำมัน และปัจจัยการผลิตพื้นฐาน หลังจากนั้นเกษตรกรเหล่านี้ก็จะเข้าไปอยู่ในสายการบริหารงานของสหกรณ์นิคมบาเจาะจำกัด ซึ่งจะจำหน่ายปุ๋ยและปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกรในลักษณะของสินเชื่อ เมื่อเกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวและจำหน่ายผลผลิตได้แล้วก็สามารถที่จะจำหน่ายผ่านทางสหกรณ์นิคมบาเจาะจำกัด ซึ่งก็จะทำการหักเอาหนี้ที่เกิดขึ้นออกไปตามสัดส่วนที่ได้ตกลงกัน

การปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่พรุนี้ประสบกับปัญหาทางธรรมชาติหลากหลายไม่ว่าจะเป็นปัญหาไฟป่าในหน้าแล้งที่ได้ทำลายต้นปาล์มไปเป็นจำนวนมาก และนอกจากนี้ยังมีปัญหาน้ำท่วมในหน้าฝน สภาวะดินเปรี้ยว และความต้องการปุ๋ยและน้ำที่เหมาะสมต่อการให้ผลผลิตของปาล์มน้ำมัน ทำให้สมาชิกของนิคมสหกรณ์บาเจาะต้องใช้ความพยายามอย่างมากต่อการทำการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามโครงการ แต่อย่างไรก็ตาม มีสมาชิกหลายรายที่ประสบความสำเร็จในการปลูกปาล์มน้ำมัน และได้เป็นแบบอย่างให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ ต่อไป

ในกระบวนการการพัฒนาของนิคมสหกรณ์บาเจานั้น การพัฒนาที่ดินและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ การมีสมาชิก การก่อตั้งสหกรณ์นิคมบาเจาะจำกัด และการพัฒนาอาชีพตามโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน ทั้ง

เจ้าหน้าที่ของนิคมสหกรณ์บาเจาะ นักวิจัยจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่นๆ ตลอดจนภาคเอกชน และสมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะเองต่างทำงานร่วมกันซึ่งเป็นการพยายามที่จะก่อให้เกิดการจัดการร่วมที่จะส่งผลให้มีการยกระดับฐานะและคุณภาพชีวิตของสมาชิกและผู้เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้น แต่ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นก็มิให้เห็นอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความไม่แน่นอนทางธรรมชาติและภัยธรรมชาติต่างๆ ที่ควบคุมได้ยาก การจัดการร่วมจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้เพื่อให้เกิดความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพ และความยั่งยืนของการดำเนินการของนิคมสหกรณ์บาเจาะต่อไป

2. การจัดการร่วม (Co-management) กับความเสมอภาค (Equity) ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และความยั่งยืน (Sustainability)

การที่จะวัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะที่มีต่อการจัดการร่วมนั้น ทางเลือกในการวัดที่ชัดเจนที่สุดก็คือการวัดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมก่อนที่จะเข้าร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันของนิคมสหกรณ์บาเจาะ (Before Co-management) กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำการสำรวจหรือสถานะปัจจุบัน (Present Co-management) ซึ่งเป็นวิธีการวัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ข้อมูลขาดแคลน (Pomeroy, Pollnac, Credo, & Katon, 1996)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการจัดการร่วม เป็นการแบ่งสรรความรับผิดชอบ และ/หรือ อำนาจระหว่างภาครัฐกับประชาชนผู้ใช้ทรัพยากร/ชุมชน เพื่อจัดการและบริหารการใช้ทรัพยากรนั้นๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อที่จะทำให้เกิดความเสมอภาคในการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากร และการใช้ทรัพยากรนั้นจะต้องเป็นการใช้ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการใช้ที่มีองค์ประกอบของความยั่งยืนอยู่ด้วย การจัดรูปแบบของการจัดการร่วมอาจจะมีลักษณะเป็นลำดับขั้น (Hierarchy of Co-management) ที่ภาครัฐจัดการร่วมกับภาคประชาชน เพื่อที่จะได้มาซึ่งข้อตกลงของการจัดการร่วมกัน ซึ่งสัดส่วนของอำนาจหรือความรับผิดชอบระหว่างภาครัฐ

และภาคประชาชนนั้นจะมีสัดส่วนที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเงื่อนไขข้อตกลงต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม หลักการของการจัดการร่วมนั้นไม่ใช่กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรเพียงอย่างเดียวที่จะเป็นคำตอบในการจัดการทรัพยากรได้หมดทุกประการ การจัดการร่วมเป็นเพียงกลยุทธ์ในการจัดการที่เป็นทางเลือกหนึ่งเท่านั้น เป้าหมายสำคัญคือ ความพยายามที่จะก่อให้เกิดความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากร โดยมีการแบ่งปันความรับผิดชอบ และอำนาจต่อการตัดสินใจระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและการใช้ทรัพยากร โดยจะกระตุ้นให้ผู้ใช้ทรัพยากรในระดับท้องถิ่นมีความสามารถในการปกครองตนเอง (Self-governance) มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับกันเอง (Self-regulation) และเน้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Active Participation) (Pomeroy & Williams, 1994)

ในทางปฏิบัติแล้วการจัดการร่วมจะประสบความสำเร็จได้ด้วยปัจจัยต่างๆ หลายประการ ได้แก่ (1) การเข้าใจสภาพพื้นที่ที่เข้าไปจัดการทั้งทางด้านสภาพนิเวศน์และลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม (2) ขนาดของพื้นที่และชุมชนอยู่ในลักษณะที่เหมาะสมสามารถจัดการได้ (3) มีนัยการรวมกลุ่มเป็นพื้นฐาน (Group Cohesion) (4) มีองค์การดั้งเดิมเป็นพื้นฐาน (5) สมาชิกเห็นประโยชน์ที่จะได้รับการจัดการร่วมมากกว่าต้นทุนที่จะต้องเสีย (6) มีส่วนร่วมในการจัดการกับกลุ่มผู้ที่มีผลกระทบ (7) มีการใช้ข้อบังคับกันอยู่บ้างแล้ว (8) ชุมชนมีผู้นำที่ดี (9) มีกระบวนการถ่ายโอนอำนาจออกจากส่วนกลาง และ (10) มีการประสานงานร่วมมือกันระหว่างชุมชนและภาครัฐอยู่บ้างแล้ว (Pinkerton (Ed.), 1989; Pomeroy & Williams, 1994)

จากคำจำกัดความและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการร่วมนั้นจะเห็นว่าโครงการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุของนิคมสหกรณ์บาเจานั้น ได้มีการใช้หลักการของการจัดการร่วมบ้างบางส่วน ตลอดทั้งคุณลักษณะของนิคมสหกรณ์บาเจาะและชุมชนสมาชิกที่เข้าร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันก็มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของการจัดการร่วม การวิจัยในครั้งนี้จึงได้ทำการวัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของ

สมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะที่มีต่อการจัดการร่วมใน
ประเด็น 3 ประเด็นใหญ่ๆ คือ

2.1 **ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมความเสมอภาค**
(Equity Indicators) ประเด็นของความเสมอภาคนั้น
มีดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกนิคม
สหกรณ์บาเจาะก่อนที่เข้าร่วมโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน
และในสภาวะปัจจุบันซึ่งดัชนีชี้วัดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี
ดังนี้คือ

1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวม
(Participation in Communal Affairs) โดยวัดในกิจกรรม
3 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมทั่วไป
การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในการปลูกปาล์มน้ำมัน
และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาดินพรุหรือดินเปรี้ยว
ซึ่งประเด็นการมีส่วนร่วมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของหลัก
การสหกรณ์ และการจัดการร่วมที่สมาชิกจะต้องมีส่วน
ร่วมในกิจกรรมส่วนรวมเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ทั้งนี้ใน
กรณีของนิคมสหกรณ์บาเจาะสมาชิกจะเข้าร่วมแก้ปัญหาก
กับเจ้าหน้าที่ของนิคมสหกรณ์บาเจาะร่วมกับหน่วยงาน
อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งระดับของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
ทั้ง 3 ประการนี้จะเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญเกี่ยวกับความ
เสมอภาคตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่
ทุกสมาชิกในสังคมมีสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการเสนอ
ความคิดเห็น และช่วยกันแก้ปัญหาาร่วมกัน

2) การมีส่วนกระตุนในกิจกรรมส่วนรวม
(Influence Over Communal Affairs) โดยมีกิจกรรม
ต่างๆ อยู่ 3 ประการ คือ การมีส่วนกระตุนในกิจกรรม
ส่วนรวมทั่วไป การมีส่วนกระตุนต่อการจัดการการผลิต
ปาล์มน้ำมัน และการมีส่วนกระตุนต่อการจัดการปัญหา
ดินพรุหรือดินเปรี้ยว ซึ่งกิจกรรมทั้ง 3 ประการนี้ จะ
สามารถอธิบายถึงวิธีการจัดการเกี่ยวกับการปลูกปาล์ม
น้ำมันและกิจกรรมโดยส่วนรวม ซึ่งสมาชิกจะมีวิธีการ
จัดการที่แตกต่างกันและการนำเสนอถึงวิธีการจัดการ
เหล่านี้จะได้รับการยอมรับจากสมาชิกและเจ้าหน้าที่ที่
เกี่ยวข้องในระดับใด ซึ่งจะสามารถแปลความหมายได้
ถึงความเสมอภาคทางความคิดและการเปิดกว้างทาง
ความคิดของสมาชิกและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง

3) การควบคุมผลกระทบที่เกิดจากดินพรุ
หรือดินเปรี้ยว (Control Over Impacts of Acidic Soil)

โดยมีกิจกรรมอยู่ 2 ประการคือ การควบคุมภาวะดินพรุ
หรือดินเปรี้ยว และการควบคุมการใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรในพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยว ซึ่งกิจกรรมทั้ง 2
ประการนี้จะเป็นกิจกรรมที่บ่งบอกถึงความสามารถของ
สมาชิกในการแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดจากดินพรุหรือ
ดินเปรี้ยว ผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ดินพรุ
หรือดินเปรี้ยว และระดับความสามารถในการจัดการ
ทรัพยากรที่เป็นทรัพย์สินส่วนรวมเหล่านี้เพื่อความ
เสมอภาคต่อมวลสมาชิกที่จะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

4) การจัดสรรสิทธิเพื่อการจัดการการ
ผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยุติธรรม (Fair Allocation of Ac-
cess Rights to Oil Palm Production) ดัชนีชี้วัดนี้จะวัด
การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิกนิคมสหกรณ์
บาเจาะ ในประเด็นของการได้รับการจัดสรรสิทธิเพื่อการ
จัดการการผลิตปาล์มน้ำมันทั้งโดยสมาชิกด้วยตนเอง
และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างยุติธรรมเพียงใด

5) การจัดสรรสิทธิเพื่อการใช้ทรัพยากรใน
พื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยว (Fair Allocation of Access
Rights to Use Forest Resources in the Peat Swamp
Forest) ดัชนีชี้วัดนี้จะบ่งบอกความสามารถที่จะมีสิทธิ
อย่างเท่าเทียมกันในการใช้ทรัพยากรของพื้นที่ดินพรุหรือ
ดินเปรี้ยวที่เป็นทรัพย์สินส่วนรวม

6) ผลตอบแทนที่ได้จากการปลูกปาล์ม
น้ำมัน (Benefits from Oil Palm Production) ดัชนีชี้วัด
ตัวนี้จะวัดถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิกใน
โครงการปลูกปาล์มน้ำมันในประเด็นของความเสมอภาค
ในการได้รับผลตอบแทนจากการปลูกปาล์มน้ำมัน

7) ความกินดีอยู่ดีของครัวเรือน (Overall
Well-being of Households) ดัชนีชี้วัดตัวนี้จะวัดการ
เปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความกินดีอยู่ดี
ของครัวเรือนของสมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะที่ได้รับจาก
การเป็นสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะรวมถึง
การได้รับประโยชน์ทางด้านสวัสดิการ เช่น ถนน ไฟฟ้า
การสาธารณสุข การศึกษา และความช่วยเหลืออื่นๆ

8) รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน (Overall
Income of Households) ดัชนีชี้วัดตัวนี้แสดงถึงความ
เสมอภาคของสมาชิกที่ได้รับในส่วนเฉพาะของรายได้ที่
เกิดจากการเป็นสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน

2.2 **ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมควมามีประสิทธิ-
ภาพ** (Efficiency Performance Indicators) ดัชนีชี้วัด
พฤติกรรมควมามีประสิทธิภาพมี 2 กิจกรรม คือ

1) การตัดสินใจร่วมกันในส่วนของนโยบาย
แผน และกฎระเบียบเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และ
การจัดการพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยว (Collective Deci-
sion-making on Policies, Plans and Rules Go-
verning the Use of Resources and Peat Swamp
Management) ดัชนีชี้วัดตัวนี้บ่งบอกถึงการที่สมาชิก
ของนิคมสหกรณ์บาเจาะ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีการ
ตัดสินใจร่วมกัน และร่วมมือกันเพื่อวางแผนนโยบาย
และกำหนดกฎระเบียบเพื่อให้การจัดการร่วมเกี่ยวกับการ
ใช้ทรัพยากรและการจัดการพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยว
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการตัดสินใจร่วม
กันนั้นเชื่อว่าเป็นวิธีการที่จะทำให้การจัดการทรัพยากร
ส่วนรวมมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

2) การแก้ปัญหาความขัดแย้งในปัญหา
ส่วนรวมอย่างรวดเร็ว (Quickness to Resolve Com-
munal Conflicts) ดัชนีชี้วัดตัวนี้บ่งบอกถึงว่าสมาชิกนิคม
สหกรณ์บาเจาะ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนั้นตื่นตัวและ
เตรียมพร้อมเพียงใดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการอยู่
ร่วมกันและใช้ทรัพยากรร่วมกัน และการแก้ปัญหานั้น
สามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพโดยไม่ก่อ
ให้ปัญหาความขัดแย้งนั้นเป็นปัญหาเรื้อรัง

2.3 **ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมความยั่งยืน** (Sus-
tainable Performance Indicators) ดัชนีชี้วัดเชิง
พฤติกรรมในกลุ่มนี้จะวิเคราะห์พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
ระยะเวลาการจัดการร่วมที่ยาวนานขึ้น (Extended Time)
ฉะนั้นการวัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของการ
จัดการร่วมที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืนนี้จะใช้การวัดใน
สามช่วงเวลาคือ ก่อนเป็นสมาชิก ปัจจุบันและในอีกห้า
ปีข้างหน้า ดัชนีชี้วัดในกลุ่มนี้มีอยู่ 4 ประการ คือ

1) ผลผลิตปาล์มน้ำมัน (Oil Palm Pro-
duction) ดัชนีชี้วัดตัวนี้ชี้วัดผลผลิตปาล์มน้ำมันในอดีต
ปัจจุบันและประมาณการในอีกห้าปีข้างหน้า ซึ่งผลผลิต
ปาล์มน้ำมันมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของสมาชิก
ที่จะส่งผลต่อความยั่งยืนของการจัดการร่วม

2) การปฏิบัติตามกฎและระเบียบร่วมกัน
(Communal Compliance with Rules and Regula-
tions) ดัชนีชี้วัดตัวนี้บ่งบอกถึงว่าสมาชิกนิคมสหกรณ์
บาเจาะ มีการปฏิบัติตามกฎและระเบียบที่กำหนดขึ้นมา
จากสมาชิกร่วมกันและจากนิคมสหกรณ์บาเจาะเพียงใด
ซึ่งกฎและระเบียบเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่จะช่วยทำให้มี
การใช้ทรัพยากรและการจัดการการปลูกปาล์มน้ำมัน
เป็นไปอย่างยั่งยืน ซึ่งจะต้องมีการวางแผนการผลิต การ
จัดรูปแบบการเก็บเกี่ยว และการรวบรวมผลผลิตที่จะ
ทำให้สมาชิกมีรายได้ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตปาล์มน้ำมัน
(Knowledge of Oil Palm Production) ความรู้เป็น
ดัชนีชี้วัดที่ดีของการจัดการร่วมเพื่อความยั่งยืน ทั้งนี้
เพราะความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตปาล์มน้ำมัน
จะช่วยทำให้สมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะ และเจ้าหน้าที่
ที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผนการผลิตได้อย่างถูกต้อง ซึ่ง
จะเป็นการยืนยันถึงความต่อเนื่องและสม่ำเสมอของการ
ได้ผลผลิตในอนาคต

4) การแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันในการ
ผลิตปาล์มน้ำมัน (Exchange of Information on Oil
Palm Production) ดัชนีชี้วัดตัวนี้จะบ่งบอกถึงความ
พยายามที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์จาก
การผลิตปาล์มน้ำมันร่วมกันระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง
และระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยกัน
หาทางที่จะทำให้การผลิตปาล์มน้ำมันมีความยั่งยืนต่อไป

วิธีการวิจัย

1. ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการสำรวจภาคสนาม
ตามวิธีการทางสังคมศาสตร์ที่รวมถึงการเก็บข้อมูลเชิง
ประวัติศาสตร์และการใช้วิธีการสำรวจด้วยการสัมภาษณ์
ตามแบบสอบถามที่ได้ออกแบบ ทดสอบ และแก้ไขจน
เป็นที่แน่ใจว่าสามารถใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่
ต้องการเพื่อการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และเพื่อการ
ทดสอบสมมุติฐาน นอกจากนี้ยังได้มีการสัมภาษณ์แบบ
เจาะจงกับสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันบางราย
ที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเชิง

ประวัติศาสตร์ตลอดจนข้อมูลในแง่มุมอื่นๆ ที่จะทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นิคมสหกรณ์บาเจาะมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 6,320 ครัวเรือน แต่การจัดการร่วมที่เป็นประเด็นของการวิจัยในครั้งนี้เกิดขึ้นกับกลุ่มสมาชิกที่อยู่ในโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันหรือที่เรียกสั้นๆ ว่าโครงการปลูกปาล์มน้ำมันที่มีการจัดการร่วมเกิดขึ้นจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีสมาชิคนิคมสหกรณ์บาเจาะที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมในโครงการนี้จำนวน 54 ครัวเรือน สมาชิกแต่ละครัวเรือนจะได้รับการจัดสรรเนื้อที่ปลูกปาล์มน้ำมันครัวเรือนละ 20 ไร่ และในพื้นที่ที่แยกออกมาจากพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันนั้น สมาชิกจะได้รับจัดสรรเป็นพื้นที่ปลูกบ้านและพืชใช้สอยจำนวนครัวเรือนละ 1 ไร่ และพื้นที่ปลูกผักที่อยู่ติดกับแหล่งน้ำในพรุ จำนวนอีกครัวเรือนละประมาณ 2 ไร่

จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 54 ครัวเรือนนั้น ได้มีการคัดเลือกครัวเรือนจำนวน 3 ครัวเรือน หรือร้อยละ 5.56 โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อทำการทดสอบแบบสอบถามและเมื่อได้ทำการแก้ไขแบบสอบถามแล้วก็ได้ทำการคัดเลือกสมาชิกจำนวน 20 ครัวเรือน หรือร้อยละ 37 ของประชากรเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย หลังจากที่ได้ข้อมูลเบื้องต้นตามแบบสอบถามแล้วก็ได้ทำการคัดเลือกสมาชิกที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จจากการเข้าร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อสอบถามในรายละเอียดเฉพาะประเด็น ตลอดจนข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง การทำการเก็บข้อมูลนี้ได้ดำเนินการในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง สิงหาคม พ.ศ.2541

แบบสอบถามที่ได้ประกอบไปด้วยลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม และการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นคำถามปิด (Closed-ended Questions) และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อการจัดการร่วม ซึ่งได้ใช้วิธีการเรียงลำดับคะแนน (Score Ranking) โดยสมาชิกที่ได้รับเลือกเป็นตัวอย่างจะถูกถามเพื่อให้ใส่คะแนนซึ่งใช้วัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อการจัดการร่วมที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพ และความยั่งยืน ก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการ (ก่อนปี พ.ศ.2527) และสถานะที่เป็นไปในปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2541) และในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

กับความยั่งยืนจะถามถึงความคาดหวังในอีก 5 ปีข้างหน้า (ปี พ.ศ.2546) ผู้ถูกสัมภาษณ์จะประเมินจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยที่คะแนนเต็ม 10 เป็นเหตุการณ์ที่ดีที่สุด และ 1 คะแนนเป็นเหตุการณ์ที่แย่ที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม (Katon, Pomeroy, & Salamanca, 1997)

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิคนิคมสหกรณ์บาเจาะในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการร่วมในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ที่แยกได้ออกเป็น 2 วิธีการคือ

2.1 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมก่อนเข้าร่วมโครงการปลูกปาล์มน้ำมันและภาวะปัจจุบัน ใช้วิธีการคำนวณค่าความแตกต่างเฉลี่ยของคะแนนของพฤติกรรมในทั้งสองช่วงเวลา ($\bar{T}_2 - \bar{T}_1$) และค่าความแตกต่างเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมนี้มีการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตามค่าสถิติ t

$$\text{เมื่อ } t_{\text{calc}} = \frac{\bar{T}_2 - \bar{T}_1}{\sqrt{\frac{S_{T_2}^2}{n} + \frac{S_{T_1}^2}{n}}}$$

โดยมีองศาความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) เท่ากับ $n-1$ $S_{T_1}^2$ และ $S_{T_2}^2$ คือค่าความแปรปรวนของตัวอย่าง หลังจากนั้นก็ทำการเปรียบเทียบค่าสถิติ t ที่ได้จากการคำนวณ (t_{calc}) นี้กับค่าสถิติ t ที่ได้จากตาราง (t_{tab}) เพื่อสรุปผลการทดสอบสมมุติฐานว่าง (Null Hypothesis) ที่ว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมของทั้งสองช่วงเวลา ถ้า t_{calc} มีค่ามากกว่า t_{tab} ก็ปฏิเสธสมมุติฐานว่างนั้นและก็จะสามารถสรุปได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมของสมาชิคนิคมสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยอนุญาตให้มีความผิดพลาดของการสรุปสมมุติฐาน (Type I Error) นั้นได้ประมาณร้อยละ 1-10 ส่วนในกรณีของการทดสอบคะแนนของดัชนีชี้วัดพฤติกรรมใน 3 ช่วงเวลา ($\bar{T}_3$, $\bar{T}_2$ และ $\bar{T}_1$) ก็จะใช้วิธี

การวิเคราะห์ค่า Variance และค่าสถิติ F (ไพศาล เหล่าสุวรรณ, 2535)

2.2 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างค่าความแตกต่างเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมและทัศนคติบางประการของสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อวิเคราะห์ว่ามีตัวแปรทางเศรษฐกิจสังคมและทัศนคติบางประการ เช่น อายุ ขนาดของครัวเรือน ปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพหลัก เป็นต้น ที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของการจัดการร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน การตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) จะทำให้สามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ใช้ผลการวิเคราะห์เชิงการวางแผน กระตุ้นให้การจัดการร่วมนั้นประสบความสำเร็จต่อไป

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นั้นแสดงถึงทิศทาง (ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันจะมีเครื่องหมายบวก ส่วนความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกัน จะมีเครื่องหมายเป็นลบ) และความใกล้ชิดของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองตัวนั้นและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นั้นควรจะมีการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยเช่นกันโดยการใช้การทดสอบค่าสถิติ t เมื่อสมมุติฐานว่างถูกตั้งไว้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างค่าตัวแปรนั้นมีค่าเป็นศูนย์ หรือไม่มีความสัมพันธ์กันเลย เมื่อค่าสถิติ t ที่ได้จากการคำนวณ (t_{calc}) มากกว่าค่าสถิติ t ที่ได้จากการตาราง (t_{tab}) ก็จะเป็นปฏิเสธสมมุติฐานว่าง ซึ่งแสดงว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้นั้นมีความแตกต่างไปจากค่าศูนย์ นั่นก็คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้จากตัวอย่างที่สุ่มมานั้นเอง โดยปกติแล้วถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่ามากกว่า 0.6 ก็สามารรถสรุปได้ว่าตัวแปรทั้งสองนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

ผลการวิจัย และอภิปรายผล

ผลการวิจัยจะทำการนำเสนอใน 2 หัวข้อด้วยกัน คือ หัวข้อที่ 1 เป็นการเสนอผลการวิจัยในส่วนของการ

เปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันของนิคมสหกรณ์บาเจาะจากการจัดการร่วมที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพ และความยั่งยืน ในหัวข้อที่ 2 นั้น เป็นการนำเสนอผลการวิจัยซึ่งเกิดจากการเลือกเอาดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่มีนัยสำคัญทางสถิติจากหัวข้อที่ 1 มาทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางเศรษฐกิจสังคมและทัศนคติบางประการของสมาชิกที่เกิดจากการจัดการร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งผลการวิจัยทั้ง 2 หัวข้อนั้นสามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิกจากการจัดการร่วม

1.1 การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมจากการจัดการร่วมที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาค (ดังที่ได้แสดงในตารางที่ 1)

จากตารางที่ 1 พบว่า ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมในส่วนของความเสมอภาคที่มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก หลังจากที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการร่วมกับโครงการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด 8 ดัชนีชี้วัด (ดัชนีชี้วัดที่ 1, 2 และ 8 ถึง 13) ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดความกินดีอยู่ดีของครัวเรือนรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้จากการปลูกปาล์มน้ำมัน และการจัดสรรสิทธิเพื่อการจัดการการผลิตปาล์มน้ำมัน เป็นดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างมากจากการมีส่วนร่วมในการจัดการร่วมของสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน นอกจากนี้ยังได้พบว่าดัชนีชี้วัดบางประการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมกระตุ้นต่อการจัดการปัญหาและการควบคุมการแก้ปัญหาจะมีการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในพฤติกรรมค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการแก้ปัญหาบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาดินพรุหรือดินเปรี้ยว นั้นเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ได้กำหนดมาแล้วจากสถานีวิจัยหรือศูนย์ศึกษาต่าง ๆ ซึ่งทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือถูกกระตุ้นและเข้าไปร่วมควบคุมการแก้ปัญหาได้ไม่มากนัก ในประเด็นของการกระตุ้นและการควบคุมการจัดการร่วมนั้น สมาชิกอาจจะมีความเชื่อมั่นในการทดลองของหน่วยงานราชการ

ตารางที่ 1 การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิกจากการจัดการร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันที่เกี่ยวข้องกับ
ความเสมอภาค

ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมของความเสมอภาค	ปัจจุบัน-T2 (10 คะแนน)	ก่อนเข้าร่วม-T1 (10 คะแนน)	การเปลี่ยนแปลงใน พฤติกรรม (T2-T1)	ความน่าจะเป็น*
1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมทั่วไป	9.00	6.60	2.40	P<0.05
2. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในการ ปลูกปาล์มน้ำมัน	8.79	6.58	2.21	P<0.05
3. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาดินพรุ หรือดินเปรี้ยว	7.74	6.42	1.32	P>0.05
4. การมีส่วนกระตุ้นในกิจกรรมส่วนรวมทั่วไป	6.68	5.35	1.33	P>0.05
5. การมีส่วนกระตุ้นต่อการจัดการการผลิต ปาล์มน้ำมัน	6.95	4.95	2.00	P>0.05
6. การมีส่วนกระตุ้นต่อการจัดการปัญหา ดินพรุหรือดินเปรี้ยว	5.79	4.32	1.47	P>0.05
7. การควบคุมภาวะดินพรุหรือดินเปรี้ยว	6.05	4.87	1.18	P>0.05
8. การควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ในพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยว	6.97	4.47	2.50	P<0.05
9. การจัดสรรสิทธิเพื่อการจัดการการผลิต ปาล์มน้ำมันอย่างยุติธรรม	9.53	6.73	2.80	P<0.01
10. การจัดสรรสิทธิเพื่อการใช้ทรัพยากรใน พื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยว	9.27	6.80	2.47	P<0.05
11. ผลตอบแทนที่ได้จากการปลูกปาล์มน้ำมัน	5.60	2.60	3.00	P<0.01
12. ความกินดีอยู่ดีของครัวเรือน	8.47	3.33	5.14	P<0.01
13. รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน	7.53	2.93	4.60	P<0.01

หมายเหตุ: *P<0.01 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 1

P<0.05 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5

ที่เกี่ยวกับปัญหาดินพรุหรือดินเปรี้ยวและการจัดการ
การผลิตปาล์มน้ำมันซึ่งได้แสดงออกมาเชิงพฤติกรรมที่
ยอมรับแนวทางการจัดการในสวนของภาครัฐ แต่อย่างไร
ก็ตามสมาชิกยังได้ตระหนักถึงการจัดการร่วมที่สมาชิกมี
บทบาทเพิ่มมากขึ้นดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงที่
เป็นไปในทางบวก (แม้ว่าจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม)

1.2 การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมจากการ
จัดการร่วมที่เกี่ยวข้องกับความมีประสิทธิภาพ (ดังที่ได้
แสดงในตารางที่ 2)

ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม
ที่เกี่ยวข้องกับความมีประสิทธิภาพในตารางที่ 2 นั้น

สมาชิกมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกหลังจากเข้าร่วมใน
โครงการปลูกปาล์มน้ำมัน แต่มีเฉพาะดัชนีชี้วัดการ
แก้ปัญหาความขัดแย้งในปัญหาส่วนรวมอย่างรวดเร็ว
เท่านั้นที่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสามารถสรุปได้ว่า การ
จัดการร่วมในสวนของการแก้ปัญหาส่วนรมนั้นมีการ
เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นทั้งนี้เพราะปัญหาเหล่านี้
เป็นปัญหาที่สมาชิกและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเผชิญร่วมกัน
และจำเป็นที่จะต้องช่วยกันจัดการแก้ปัญหาเหล่านั้น
ในขณะที่การตัดสินใจร่วมกันในสวนของนโยบาย แผน
และกฎระเบียบนั้น มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อยและ
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งอาจจะสรุปได้ว่า สมาชิกมี

ตารางที่ 2 การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิกจากการจัดการร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันที่เกี่ยวข้องกับ
ความมีประสิทธิภาพ

ดัชนีชี้วัดพฤติกรรมประสิทธิภาพ	ปัจจุบัน-T2 (10 คะแนน)	ก่อนเข้าร่วม-T1 (10 คะแนน)	การเปลี่ยนแปลงใน พฤติกรรม (T2-T1)	ความน่าจะเป็น*
1. การตัดสินใจร่วมกันในส่วนของนโยบาย แผน และกฎระเบียบเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และการจัดการพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยว	7.46	5.92	1.54	P>0.05
2. การแก้ปัญหาความขัดแย้งในปัญหาส่วนรวม อย่างรวดเร็ว	7.88	5.13	2.75	P<0.01

หมายเหตุ: *P<0.01 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 1

ส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นนี้ในการจัดการร่วมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงน้อยทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการตัดสินใจเรื่องนโยบาย แผน และกฎระเบียบนั้นสมาชิกสมัครใจให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโอกาสที่สมาชิกจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้นค่อนข้างจะจำกัด

1.3 การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมจากการจัดการร่วมที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน (ดังที่ได้แสดงในตารางที่ 3)

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่า ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมจากการจัดการร่วมที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืนทุกตัวมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกอย่างมากและมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สมาชิกเห็นด้วยกับความยั่งยืนในการจัดการร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันทั้งความเชื่อมั่นในผลผลิตปาล์มน้ำมัน การปฏิบัติตามกฎและระเบียบร่วมกัน การมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตปาล์ม น้ำมัน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันในการผลิตปาล์ม น้ำมัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่จะสามารถปลูกเป็นพืชหลักในพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยว และสมาชิกในโครงการเชื่อว่าการจัดการร่วมกันในการปลูกปาล์มน้ำมัน จะก่อให้เกิดความยั่งยืนขึ้น และความเชื่อมั่นนี้ก็สะท้อนในอีก 5 ปีข้างหน้าเช่นกัน ดังที่แสดงในตารางที่ 4 จะเห็นว่า ดัชนีชี้วัดทุกตัวมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม กับตัวแปรทางเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติ

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ทำให้สามารถมองเห็นภาพและเข้าใจความสัมพันธ์เบื้องต้นของการเปลี่ยนแปลงในดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมจากการจัดการร่วม กับกลุ่มของตัวแปรทางเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติของสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน หลังจากที่ได้เห็นว่าสมาชิกมีการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในดัชนีชี้วัดหลายๆ ตัวดังกล่าวแล้ว ในหัวข้อที่ 1 นอกจากนี้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะช่วยกระตุ้นให้วิธีการจัดการร่วมนั้นประสบความสำเร็จ โดยที่สามารถใช้ความสัมพันธ์นั้นมาเป็นข้อมูลในการวางแผนกำหนดนโยบาย และร่างกฎระเบียบเพื่อให้การดำเนินการจัดการร่วมเป็นการจัดการร่วมอย่างแท้จริงที่จะนำไปสู่ความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพและความยั่งยืนของโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์นั้นจะให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวที่เกี่ยวข้อง (ตัวแปรดัชนีชี้วัด และตัวแปรทางเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติ) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นี้เป็นค่าที่แสดงความใกล้ชิดและทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปรเท่านั้นไม่ได้บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ก่อเหตุ (Causal Relationship) ของตัวแปรหนึ่งต่ออีกตัวแปรหนึ่ง ค่าสัมประสิทธิ์สห-

ตารางที่ 3 การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิกจากการจัดการร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน

ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมของความยั่งยืน	ปัจจุบัน (10 คะแนน)	ก่อนเข้าร่วม (10 คะแนน)	การเปลี่ยนแปลง ในพฤติกรรม	ความน่าจะเป็น*
1. ผลผลิตปาล์มน้ำมัน	6.50	1.17	5.33	P<0.01
2. การปฏิบัติตามกฎระเบียบร่วมกัน	9.53	2.88	6.65	P<0.01
3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตปาล์มน้ำมัน	5.67	3.11	2.56	P<0.01
4. การแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันในการผลิตปาล์มน้ำมัน	8.77	2.55	6.22	P<0.01

หมายเหตุ: *P<0.01 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 1

ตารางที่ 4 การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิกจากการจัดการร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืนในสามช่วงเวลา

ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมของความยั่งยืน	ในอีก 5 ปี (10 คะแนน)	ปัจจุบัน (10 คะแนน)	ก่อนเข้าร่วม (10 คะแนน)	ความน่าจะเป็น*
1. ผลผลิตปาล์มน้ำมัน	9.60	6.50	1.17	P<0.01
2. การปฏิบัติตามกฎระเบียบร่วมกัน	9.50	9.53	2.88	P<0.01
3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตปาล์มน้ำมัน	7.88	5.67	3.11	P<0.01
4. การแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันในการผลิตปาล์มน้ำมัน	8.92	8.77	2.55	P<0.01

หมายเหตุ: *P<0.01 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 1

สัมพันธันี้จะต้องมีการทดสอบสมมุติฐานเพื่อแสดงถึงความมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ t เพื่อที่จะสามารถสรุปผลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมจากการจัดการร่วมกับตัวแปรทางเศรษฐกิจสังคมและทัศนคติของสมาชิก ซึ่งจะเห็นว่า มีตัวแปรทางเศรษฐกิจ สังคม

และทัศนคติ 5 ตัวแปร (อายุ ขนาดของครัวเรือน จำนวนปีที่อาศัยในชุมชน ปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพหลัก และรายได้ของครัวเรือนจากแหล่งอื่น) ที่แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากตารางที่ 5 นั้นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามคู่ตัวแปรเหล่านี้สามารถสรุปเขียนเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นได้ดังนี้

ลำดับที่	ตัวแปรและดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ
1.	อายุกับรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน	-0.46
2.	ขนาดของครัวเรือนกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันในการผลิตปาล์มน้ำมัน	+0.53
3.	จำนวนปีที่อาศัยในชุมชนกับการแจกจ่ายสิทธิเพื่อการจัดการการผลิตปาล์มน้ำมัน	+0.46
4.	จำนวนปีที่อาศัยในชุมชนกับการแจกจ่ายสิทธิเพื่อการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ดินพรุ	+0.49
5.	ปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพหลักกับการควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ดินพรุ	+0.43
6.	ปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพหลักกับการแจกจ่ายสิทธิเพื่อการจัดการการผลิตปาล์มน้ำมัน	+0.47
7.	ปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพหลักกับผลตอบแทนที่ได้จากการปลูกปาล์มน้ำมัน	+0.75
8.	ปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพหลักกับผลผลิตปาล์มน้ำมัน	+0.49
9.	ปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพหลักกับความรู้เกี่ยวกับการผลิตปาล์มน้ำมัน	+0.77
10.	รายได้ของครัวเรือนจากแหล่งอื่นกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมทั่วไป	-0.41

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอายุของสมาชิกและดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมทางด้านรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนนั้นมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ สมาชิกที่มีอายุมากจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนที่น้อย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสมาชิกที่มีอายุมากขึ้น จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนว่ามีการเปลี่ยนแปลงน้อยลง หรือในทางกลับกันสมาชิกที่มีอายุน้อยจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน หลังจากที่ได้เข้าร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันนั้นมีมาก ซึ่งการคัดเลือกสมาชิกที่มีอายุน้อยอาจจะเป็นเกณฑ์หนึ่งที่จะส่งผลให้การจัดการร่วมประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน และสมาชิกอายุน้อยเหล่านี้สามารถมองเห็นการใช้โอกาสของการจัดการร่วมที่จะสามารถทำให้ตนเองสามารถเพิ่มรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนให้สูงขึ้นได้

ในส่วนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างขนาดของครัวเรือนกับดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมทางด้าน การแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันในการผลิตปาล์มน้ำมันที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกแสดงว่าขนาดของครัวเรือนที่ใหญ่ขึ้นจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันในการผลิตปาล์มน้ำมันในโครงการนี้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า

สมาชิกที่มีจำนวนคนในครัวเรือนมากจะเห็นว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันระหว่างสมาชิกอื่น ๆ และกับเจ้าหน้าที่นั้นกระทำได้อย่างกว้างขวางมากขึ้นจากการจัดการร่วม ทั้งนี้เพราะสมาชิกในครัวเรือนมีความหลากหลายของอายุและประสบการณ์ ทำให้สามารถทำการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ ในหลาย ๆ มิติ

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของจำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชนกับดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมทางด้าน การแจกจ่ายสิทธิเพื่อการจัดการการผลิตปาล์มน้ำมัน และการแจกจ่ายสิทธิเพื่อการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยว มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกทั้งสองค่าชี้ให้เห็นว่าความคุ้นเคยและการอยู่ในชุมชนเป็นเวลายาวนานจะส่งผลให้สมาชิกมองเห็นประโยชน์จากการจัดการร่วมว่าทำให้สมาชิกมีความเสมอภาคกันในประเด็นของการได้สิทธิโดยชอบธรรมเพื่อการจัดการการผลิตปาล์มน้ำมัน และการใช้ทรัพยากรที่เป็นทรัพยากรส่วนรวมมากกว่าการอยู่นอกโครงการที่ไม่มีวิธีการจัดการร่วม

ในประเด็นของทัศนคติของสมาชิกที่เห็นว่าการปลูกปาล์มน้ำมันในโครงการเป็นอาชีพหลักของตนเองนั้นมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในเชิงบวกกับดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมจำนวน 5 ดัชนีด้วยกัน คือ การควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยว การแจกจ่ายสิทธิเพื่อการจัดการการผลิตปาล์มน้ำมัน ผลตอบแทนที่ได้จากการปลูก

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมจากการจัดการร่วมกับตัวแปรทางเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติของสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน

ดัชนีชี้วัดพฤติกรรม	ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมและทัศนคติ				
	อายุ	ขนาดของครัวเรือน	จำนวนปีที่อาศัยในชุมชน	ปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพหลัก	รายได้ของครัวเรือนจากแหล่งอื่น ๆ
ความเสมอภาค					
1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสวนรวมทั่วไป	-0.19	0.04	0.27	0.29	-0.41*
2. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในการปลูกปาล์มน้ำมัน	-0.02	-0.006	0.17	0.12	-0.38
3. การควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยว	-0.33	0.10	0.003	0.43*	-0.30
4. การจัดสรรสิทธิเพื่อการจัดการการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยุติธรรม	-0.07	-0.02	0.46*	0.47*	-0.29
5. การจัดสรรสิทธิเพื่อการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ดินพรุ	-0.10	-0.01	0.49*	0.31	-0.31
6. ผลตอบแทนที่ได้จากการปลูกปาล์มน้ำมัน	0.003	0.0001	-0.005	0.75***	0.21
7. ความกินดีอยู่ดีของครัวเรือน	-0.41	0.28	0.23	0.05	-0.05
8. รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน	-0.46*	0.28	0.33	0.12	-0.07
ความมีประสิทธิภาพ					
1. การแก้ปัญหาคความขัดแย้งในปัญหาสวนรวมอย่างรวดเร็ว	0.06	-0.06	0.18	0.25	-0.22
ความยั่งยืน					
1. ผลผลิตปาล์มน้ำมัน	0.18	-0.20	-0.004	0.49*	0.07
2. การปฏิบัติตามกฎระเบียบร่วมกัน	-0.13	0.22	0.21	-0.18	-0.28
3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตปาล์มน้ำมัน	0.14	-0.01	-0.007	0.77***	0.17
4. การแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันในการผลิตปาล์มน้ำมัน	-0.13	0.53**	0.13	0.04	-0.09

หมายเหตุ: * มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 10

** มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5

*** มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 1

ปาล์มน้ำมัน ผลผลิตปาล์มน้ำมันและความรู้เกี่ยวกับการผลิตปาล์มน้ำมัน โดยที่สมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันที่เห็นว่าการปลูกปาล์มน้ำมันที่กระทำอยู่ในปัจจุบันนั้นเป็นอาชีพหลักที่จะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการปลูกและดูแลรักษาจะเห็นว่าการจัดการร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันสามารถทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นกับดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงเชิง

พฤติกรรมทั้ง 5 ดัชนีชี้วัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมทางด้านผลตอบแทนที่ได้จากการปลูกปาล์มน้ำมัน และความรู้เกี่ยวกับการผลิตปาล์มน้ำมันนั้น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ค่อนข้างสูงชี้ให้เห็นว่าเมื่อสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันยอมรับว่าการผลิตปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพหลักที่จะต้องทุ่มเททรัพยากรลงไปแล้วสมาชิกมีความพอใจในการจัดการร่วมที่ทำให้มี

การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เพิ่มขึ้นของผลตอบแทนที่ได้จากการปลูกปาล์มน้ำมัน และสมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อตัวสมาชิกเองในอนาคต

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครัวเรือนจากแหล่งอื่นกับดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมทางด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสวนรวมทั่วไปในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันนั้นมีเครื่องหมายเป็นลบสะท้อนให้เห็นว่า ถ้าสมาชิกมีรายได้จากแหล่งอื่นๆ ซึ่งหมายถึงว่าการที่จะต้องไปทำงานนอกสวนปาล์มน้ำมัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสวนรวมทั่วไปจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ลดน้อยลง

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความสำคัญของการจัดการร่วมที่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของสมาชิกผู้เข้าร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันของนิคมสหกรณ์บาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ในประเด็นใหญ่ๆ ทางด้านความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพ และความยั่งยืน นอกจากนี้แล้วความสำเร็จของการจัดการร่วมยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมและทัศนคติของสมาชิกด้วยเช่นกัน ดังที่ได้เสนอผลการวิจัยและการวิเคราะห์มาแล้วข้างต้น

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมต่อการจัดการร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุของสมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เกิดขึ้นเนื่องจากว่าการจัดการร่วมระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนนั้นสามารถที่จะกระทำได้ในโครงการของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโดยตรง เช่น โครงการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุหรือดินเปรี้ยวในนิคมสหกรณ์บาเจาะ จังหวัดนราธิวาส แห่งนี้ ซึ่งในประเทศไทยมีสหกรณ์ในรูปแบบต่างๆ หลายรูปแบบที่มีทั้งประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ฉะนั้นการจัดการร่วมที่เกิดขึ้นในนิคมสหกรณ์บาเจานั้นน่าจะเป็นตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่เกิดจากการจัดการร่วมที่ดีสำหรับโครงการอื่นๆ ที่มีความใกล้เคียงกัน การวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแยกแยะดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการร่วมในประเด็น

ของความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพ และความยั่งยืน ตลอดจนทั้งมีการวัดและทดสอบการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของการจัดการร่วมในประเด็นดังกล่าวของสมาชิกในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันตามเวลาเพื่อจะได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพื่อระบุถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการร่วมนี้

ดัชนีชี้วัดพฤติกรรมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 19 ดัชนีชี้วัดโดยแยกออกเป็น ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมของความเสมอภาคจำนวน 13 ดัชนีชี้วัด ความมีประสิทธิภาพจำนวน 2 ดัชนีชี้วัด และความยั่งยืนจำนวน 4 ดัชนีชี้วัด ซึ่งในจำนวนนี้เมื่อได้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนดัชนีชี้วัดในสองช่วงเวลาแล้วพบว่า ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมของความเสมอภาคนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 8 ดัชนีชี้วัด ในส่วนของความมีประสิทธิภาพและยั่งยืนจำนวน 1 ดัชนีชี้วัด และ 4 ดัชนีชี้วัดตามลำดับ ในส่วนของดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรมของความยั่งยืนนั้นได้มีการวิเคราะห์เพิ่มเติมใน 3 ช่วงเวลา และพบว่าทุกดัชนีชี้วัดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังได้พบอีกว่า การจัดการร่วมในโครงการของภาครัฐนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่ดีขึ้นต่อสมาชิกในโครงการ ดังจะเห็นได้จากดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่มีผลเป็นบวกในทุกดัชนีชี้วัด แม้ว่าดัชนีชี้วัดบางตัวจะมีค่าน้อยจนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม ซึ่งผลจากการจัดการร่วมนั้นเป็นที่ยืนยันว่าจะช่วยให้สมาชิกมีความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพและความยั่งยืนมากขึ้นทั้งในส่วนของกิจกรรมต่างๆ ในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันและการใช้ทรัพยากรที่เป็นทรัพยากรสวนรวม การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติกับตัวดัชนีชี้วัดเหล่านี้ผ่านทางกรวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ทำให้สามารถโยงใยการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของสมาชิกที่เกิดจากการจัดการร่วมกับลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมและทัศนคติเหล่านี้ได้ ทำให้สามารถแยกแยะปัจจัยที่จะมีผลต่อความสำเร็จของการจัดการร่วมต่อความเสมอภาค ความมีประสิทธิภาพ และความยั่งยืนของการเข้าร่วมในโครงการปลูกปาล์มน้ำมันของนิคมสหกรณ์บาเจาะ

จังหวัดนราธิวาส ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การจัดการร่วมเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการจัดการการผลิตทางการเกษตรและการใช้ทรัพยากรดินส่วนรวม ซึ่งน่าจะเป็นทางเลือกทางหนึ่งที่เหมาะสมกับระบบการบริหารราชการแผ่นดินของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากร ผลจากการวิจัยในครั้งนี้นำมาซึ่งข้อสรุปและข้อเสนอแนะของการจัดการร่วมเพื่อความเสมอภาค ความเป็นประสิทธิภาพ และความยั่งยืน ดังนี้

1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะ หน่วยงานภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐตามสัดส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสมาชิกที่มีถิ่นฐานอยู่ในท้องถิ่นเป็นเวลานานจากสมาชิกที่มีขนาดของครัวเรือนใหญ่ และจากสมาชิกที่แสดงความผูกพันกับการปลูกปาล์มน้ำมันเพื่อเป็นอาชีพหลัก กลุ่มของผู้มีส่วนร่วมเหล่านี้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์จากการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะส่งผลต่อความยั่งยืนของการประกอบอาชีพ

2) เพิ่มบทบาทของสมาชิกที่มีประสบการณ์เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม การจัดสรรทรัพยากร การส่งเสริมอาชีพ และการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตปาล์มน้ำมัน

3) เพิ่มบทบาทของการปกครองตนเองให้แก่สมาชิกในโครงการมากขึ้น โดยเฉพาะแก่สมาชิกที่แสดงความผูกพันต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน ตลอดทั้งสมาชิกที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลายาวนาน เจ้าหน้าที่ของภาครัฐและเอกชนควรลดบทบาททางด้านการควบคุมดูแล และการตัดสินใจ โดยไปเพิ่มบทบาททางด้านการส่งเสริม และช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

4) ส่งเสริมให้สมาชิกสามารถหารายได้จากแหล่งอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสมาชิกที่มีครัวเรือนขนาดใหญ่ที่จะสามารถจัดสรรแรงงานเพื่อกิจกรรมหารายได้อื่น ๆ ได้

ในกรณีของโครงการปลูกปาล์มน้ำมันของนิคมสหกรณ์ของนิคมสหกรณ์บาเจานั้น ปัจจัยที่สำคัญๆ หลายประการต่อไปนี้มีส่วนต่อความสำเร็จของการจัดการร่วม

1) อายุ พบว่า สมาชิกที่มีอายุมากจะมีเวลาสำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการร่วมมากกว่าสมาชิกที่มีอายุน้อยกว่า ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีความพึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับของรายได้ที่น้อยมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

2) ขนาดของครัวเรือนจะช่วยกระตุ้นให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนข่าวสารและประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

3) ประสบการณ์ในรูปของเวลาที่สมาชิกอาศัยอยู่ในพื้นที่ จะส่งผลต่อการจัดการสิทธิและทรัพยากรได้อย่างเสมอภาค

4) ความผูกพันกับอาชีพที่ส่งเสริมมีส่วนอย่างมากที่จะทำให้การจัดการร่วมนั้นมีความเสมอภาค ยุติธรรมในหมู่สมาชิกที่จะส่งผลต่อไปยังความยั่งยืนของการจัดการร่วมในการผลิต

5) การมีส่วนร่วมของสมาชิกจะต้องไม่ขัดแย้งกับการประกอบอาชีพของสมาชิก ทั้งนี้เพราะสมาชิกในนิคมสหกรณ์บาเจาะบางส่วน จำเป็นที่จะต้องประกอบอาชีพเสริมในท้องที่อื่น ๆ จึงทำให้ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผน และตัดสินใจร่วมกันได้

การวิจัยในครั้งนี้ได้ค้นพบและยืนยันองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการร่วมในรูปแบบของการสหกรณ์ ซึ่งสามารถที่จะนำเสนอได้ว่า แนวทางการจัดการร่วมที่คำนึงถึงประเด็นทางด้านการจัดการที่เหมาะสมนั้นควร จะคำนึงถึงบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทุก ๆ ฝ่ายอย่างเหมาะสมถูกต้องตามกาลเวลา และมีความเท่าเทียมกันตามหลักการพื้นฐานของความเป็นมนุษย์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากการสนับสนุนของสมาชิกและเจ้าหน้าที่ของนิคมสหกรณ์บาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ตลอดทั้งจากคณะทรัพยากรธรรมชาติ และสถาบันทรัพยากรชายฝั่ง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอสง และมหาวิทยาลัยโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังมีผู้ที่คอยช่วยเหลือและสนับสนุนอีกมากมาย ซึ่งได้แก่ คุณธงชัย บัวนุช หัวหน้านิคมสหกรณ์บาเจาะ ดร.สมศักดิ์บรมธนรัตน์ ผู้อำนวยการสถาบันทรัพยากรชายฝั่ง คุณ

เรียวโอะ พูรูยา คุณสุชีรา แก้วรักษ์ คุณจริยา ศรีสุวรรณ และคุณอับดุลฮาดี อาแว และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งผู้ทำการวิจัยใคร่ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา. (2536). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสหกรณ์. สงขลา: ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิคมสหกรณ์บาเจาะ จังหวัดนราธิวาส. (2540). รายงานสรุปการดำเนินงานของโครงการจัดนิคมสหกรณ์บาเจาะ. นราธิวาส: นิคมสหกรณ์บาเจาะ.
- ไพศาล เหล่าสุวรรณ. (2535). สถิติสำหรับการวิจัยทางการเกษตร. สงขลา: คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Katon, B. M., Pomeroy, R. S., & Salamanca, A. (1997). **The marine conservation project for San Salvador: A case study of fisheries co-management in the Philippines.** Manila: International Center for Living Aquatic Resources Management (ICLARM).

- Masae, A., Nissapa, A., & Boromthanarat, S. (1998). **An analysis of co-management arrangements: A case of fishing community in southern Thailand.** Manila: International Center for Living Aquatic Resources Management (ICLARM).
- Pinkerton, E. (Ed.). (1989). **Cooperative management of local fisheries.** Vancouver: University of British Columbia Press.
- Pomeroy, R.S. (1998). A process for community fisheries co-management. **AFFSR News**, January-March.
- Pomeroy, R.S., Pollnac, R.B., Credo, C.D., & Katon, B.M. (1996). **Impact evaluation of community-based coastal resource management projects in the Philippines.** Manila: International Center for Living Aquatic Resources Management (ICLARM).
- Pomeroy, R.S., & Williams, M.J. (1994). **Fisheries co-management and small-scale fisheries: A policy brief, International Center for Living Aquatic Resources Management.** Manila: s.n.